

ЕПІДЕМІОЛОГІЧНИЙ НАГЛЯД ЗА СТИЧНИМИ ВОДАМИ В УКРАЇНІ

Аналітична довідка, травень 2026

Епідеміологічний нагляд за вмістом вірусів SARS-CoV-2 та грипу в господарсько-побутових стічних водах здійснюється у 22 областях України (за винятком Донецької та Луганської областей) та місті Києві.

На початку 2026 року визначено 60 точок відбору зразків у межах системи епідеміологічного нагляду (рис. 1), що забезпечують оптимальне територіальне покриття та репрезентативність даних. Формування мережі точок відбору здійснювалося з урахуванням епідеміологічної доцільності, чисельності населення, охопленого відповідними системами водовідведення, рівня урбанізації територій, а також наявних інфраструктурних та логістичних можливостей для регулярного відбору та транспортування зразків. У середньому на один регіон припадає 2–3 точки відбору, що дозволяє забезпечити належне просторове представлення епідемічної ситуації та створює передумови для отримання порівнюваних і репрезентативних даних для подальшого аналізу та моніторингу циркуляції патогенів.

Відбір зразків стічних вод здійснюється переважно двічі на тиждень (у понеділок та четвер) з дотриманням сталого часового інтервалу між відборами. Такий підхід забезпечує регулярність спостереження, порівнюваність результатів у динаміці та підвищує достовірність аналізу тенденцій циркуляції вірусів у популяції. Водночас у частини регіонів періодичність відбору адаптована з урахуванням логістичних, інфраструктурних та безпекових умов, що впливають на можливість регулярного транспортування зразків і доступ до об'єктів відбору. Зокрема, у Київській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській та Полтавській областях відбір зразків здійснюється один раз на тиждень, у Херсонській області - один раз на два тижні. У Запорізькій області протягом травня відбір проводився лише в одній точці, що зумовлено обмеженням доступом до об'єкта та дією безпекових обмежень в умовах воєнного стану.

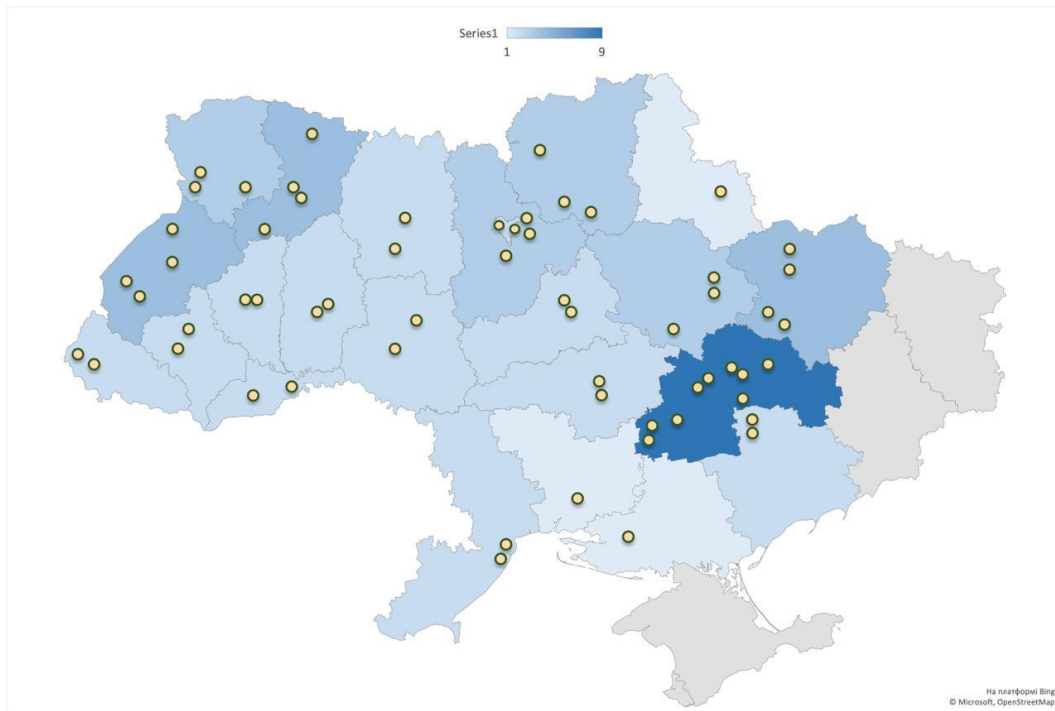


Рисунок 1. Точки відбору проб стічних вод в Україні, N=60, 2026

РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ СТІЧНИХ ВОД

Динаміка реєстрації випадків COVID-19 та результатів виявлення SARS-CoV-2 у пробах стічних вод в Україні у 2024–2026 роках (рис. 2) демонструє чіткий взаємозв'язок між циркуляцією вірусу у популяції та результатами епідеміологічного нагляду за стічними водами. Зростання кількості позитивних проб на SARS-CoV-2 у стічних водах корелювало з подальшим підвищенням рівня захворюваності на COVID-19. При цьому в окремі періоди збільшення кількості позитивних знахідок у стічних водах передувало росту офіційно зареєстрованих випадків, що підтверджує потенціал епідеміологічного нагляду за стічними водами як інструменту раннього виявлення епідемічних змін та додаткового компонента системи епідеміологічного нагляду.

Аналіз динаміки середньої концентрації SARS-CoV-2 у стічних водах України у 2025–2026 роках (рис. 3) також свідчить про високу чутливість системи моніторингу до змін інтенсивності циркуляції збудника. Найвищі показники концентрації вірусу у стічних водах реєструвалися у періоди епідемічного підйому захворюваності на COVID-19, після чого спостерігалось поступове зниження концентрації до низьких рівнів у 2026 році. Стабілізація показників упродовж 2026 року узгоджується зі зниженням активності епідемічного процесу та підтверджує ефективність використання епіднагляду за стічними водами для оцінки тенденцій поширення SARS-CoV-2, підтримки системи раннього попередження та прийняття управлінських рішень у сфері громадського здоров'я.

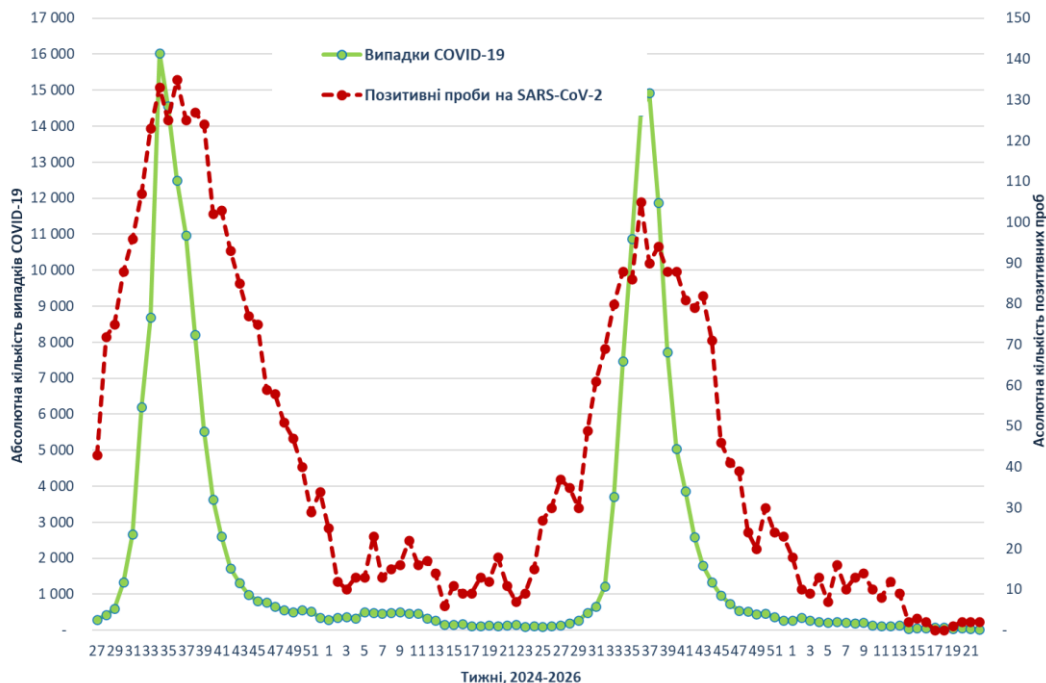


Рисунок 2. Динаміка реєстрації випадків COVID-19 та результатів виявлення SARS-CoV-2 у пробах стічних вод, Україна, тижні 2024-2026 років

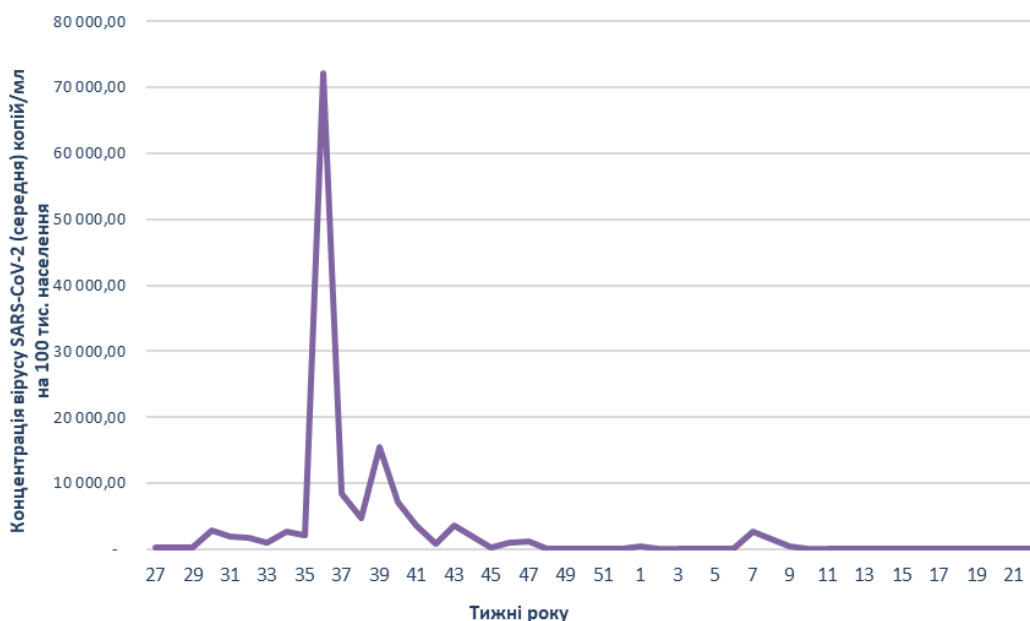


Рисунок 3. Динаміка концентрації вірусу SARS-CoV-2 (середня) у стічних водах, Україна, 27 тиждень 2025 року - 22 тиждень 2026 року

Основні підсумки за травень 2026 року. У травні 2026 року було відібрано та досліджено 414 проб господарсько-побутових стічних вод у 22 областях та місті Києві. Найбільшу кількість проб відібрано у Дніпропетровській (72), Рівненській (32) та Харківській (32) областях, найменшу - у Херсонській (2) та Миколаївській (4) областях (рис. 4). Така варіабельність обсягів відбору зумовлена особливостями організації моніторингу, логістичними можливостями та безпековою ситуацією в окремих регіонах.

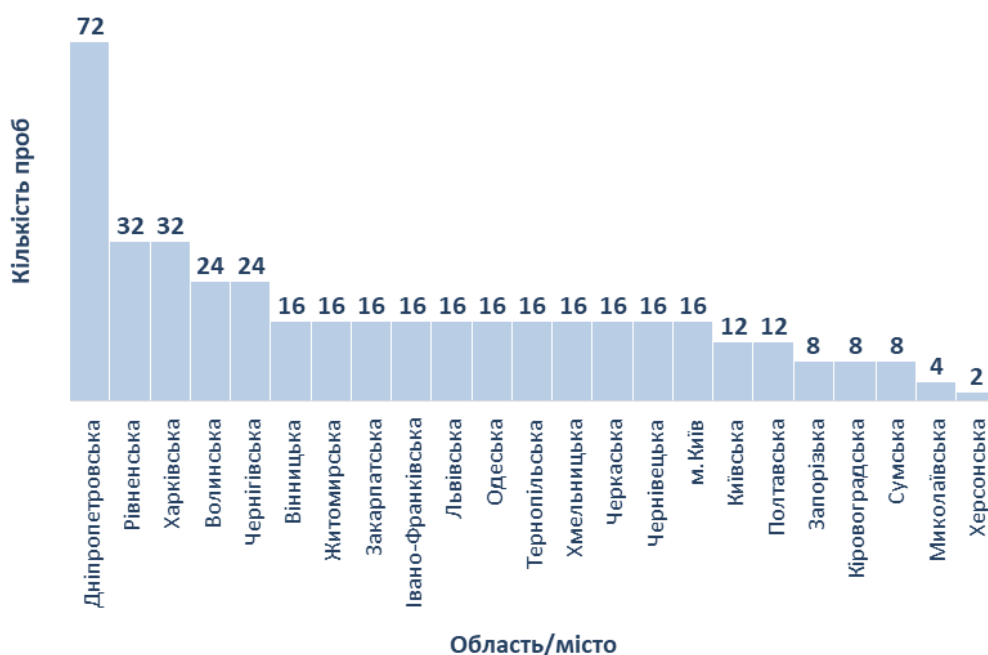


Рисунок 4. Кількість відібраних проб стічних вод у розрізі регіонів України, травень 2026 року

У травні 2026 року позитивні результати на SARS-CoV-2 реєструвалися лише у Дніпропетровській, Черкаській та Чернівецькій областях (рис. 5). Питома вага позитивних проб серед усіх досліджених зразків становила 1,7% (7 проб), що відповідає показнику попереднього місяця (7 позитивних проб у квітні). Протягом травня кількість позитивних проб за тиждень варіювала від 1 до 2, при середньому значенні 1,8 проби на тиждень.

Водночас у Черкаській та Чернівецькій областях відзначалося незначне локальне зростання кількості позитивних проб, що може вказувати на збереження спорадичної циркуляції SARS-CoV-2 на окремих територіях. У Дніпропетровській та Харківській областях, навпаки, спостерігалось зменшення кількості позитивних знахідок. У більшості інших регіонів результати лабораторного моніторингу залишалися стабільними без реєстрації позитивних проб або суттєвих змін показників (рис. 7).

Щодо вірусів грипу А/В, у травні було виявлено 2 позитивних результати у зразках господарсько-побутових стічних вод в 2 областях України: Львівській та Чернівецькій (рис. 6). Для порівняння, у квітні не було зареєстровано позитивних знахідок (рис. 9). Питома вага позитивних зразків на наявність вірусів грипу А/В від загальної кількості відібраних проб становила 0,5%, що свідчить про низьку інтенсивність циркуляції вірусів грипу в досліджуваній період. Отримані результати узгоджуються із сезонним спадом активності вірусів грипу та завершенням періоду інтенсивної циркуляції респіраторних вірусних інфекцій.

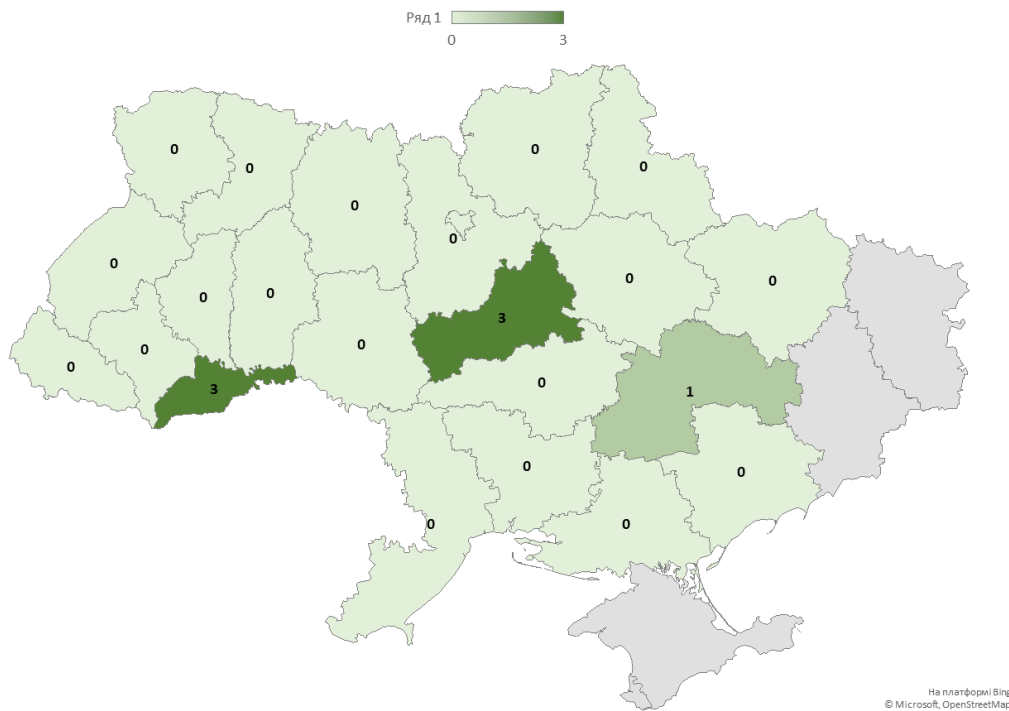


Рисунок 5. Позитивні проби на наявність вірусу SARS-CoV-2 у розрізі регіонів України, травень 2026 року

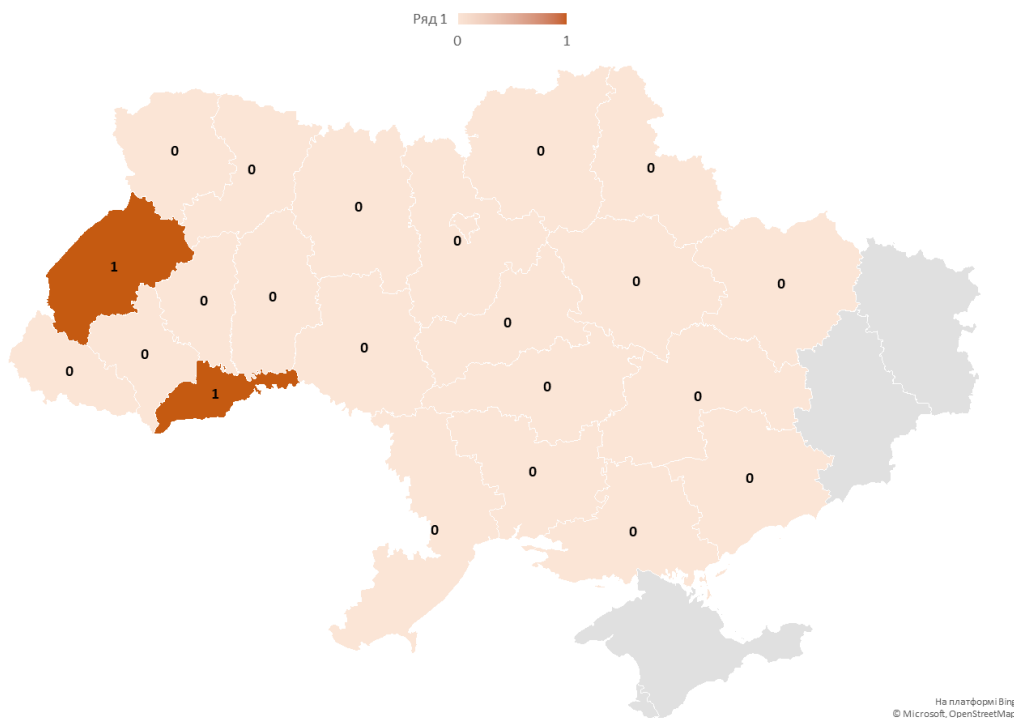


Рисунок 6. Позитивні проби на наявність вірусів грипу A/B у розрізі регіонів України, травень 2026 року

Зміни динаміки результативності лабораторного тестування у межах епідеміологічного нагляду за стічними водами характеризувалися наступними тенденціями.

У травні 2026 року позитивні результати на наявність SARS-CoV-2 були зафіксовані у трьох областях, як і в квітні.

Незважаючи на те, що загальна кількість позитивних проб на SARS-CoV-2 у травні залишилася на рівні попереднього місяця (по 7 позитивних проб у квітні та травні), питома вага позитивних результатів серед усіх досліджених зразків збільшилася з 1,5% до 1,7%. Це свідчить про незначне зростання частки позитивних знахідок на тлі скорочення обсягу досліджень.

У 2 областях (Черкаській, Чернівецькій) зафіксовано незначне зростання кількості позитивних проб на SARS-CoV-2.

У 2 областях (Дніпропетровській, Харківській) спостерігалось зменшення кількості позитивних проб на SARS-CoV-2.

Стабільний рівень результативності тестування (без змін у кількості позитивних проб) зберігався у Вінницькій, Волинській, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Херсонській, Хмельницькій, Чернігівській областях та м. Київ (рис. 7).

Аналіз тижневої динаміки у 2025-2026 роках показав, що в період з липня до початку вересня 2025 року (27-36 тижні) відбувалося стає щотижневє зростання кількості позитивних проб на SARS-CoV-2 - з 30 до 105. Натомість з листопада 2025 року (45-й тиждень) до середини квітня 2026 року (16-й тиждень) спостерігалось поступове зниження цього показника - до 2 позитивних проб, у другій половині квітня 2026 року (17-18 тижні) позитивні проби на SARS-CoV-2 не реєструвалися. У травні (19-22 тижні) щотижнево реєструємо 1-2 позитивні проби (рис. 8).

Щодо вірусів грипу А/В, у травні було виявлено 2 позитивних результати у зразках господарсько-побутових стічних вод в 2 областях України: Львівській та Чернівецькій. Для порівняння, у квітні не було зареєстровано позитивних знахідок (рис. 9).

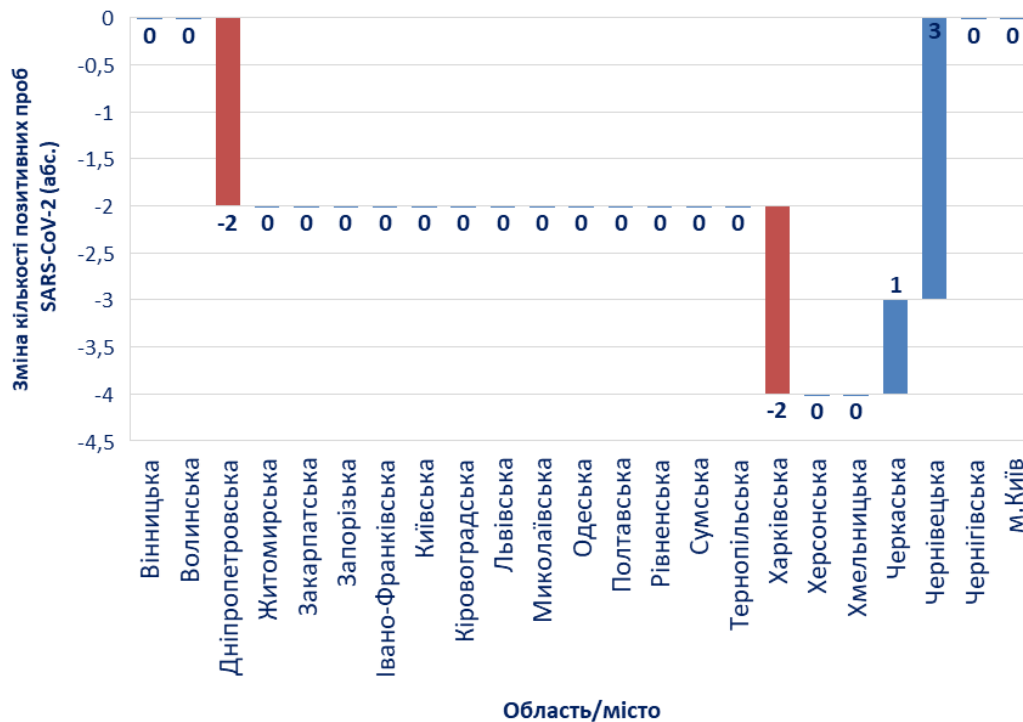


Рисунок 7. Динаміка позитивних проб на вірус SARS-CoV-2 у розрізі регіонів між травнем і квітнем 2026 року

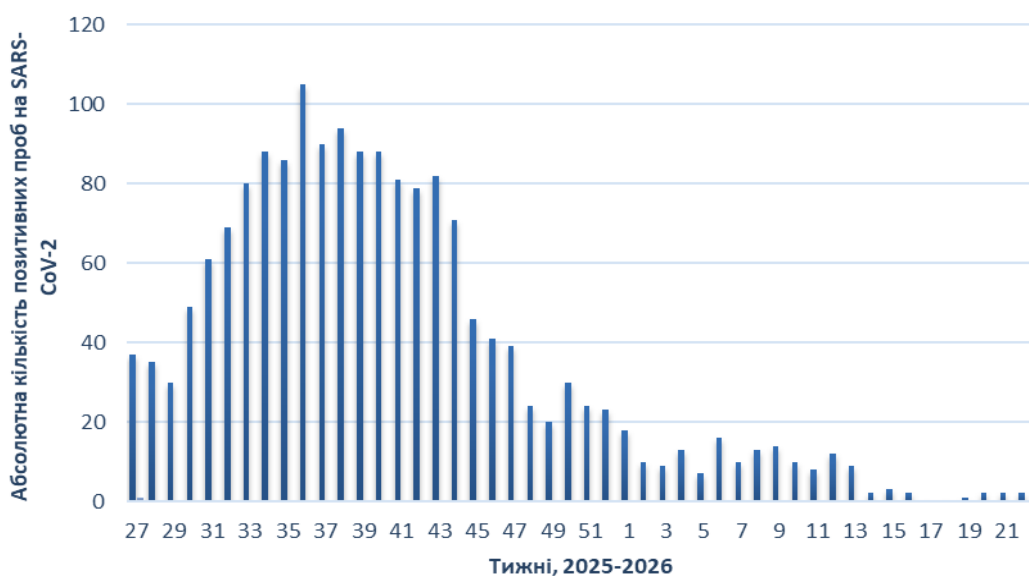


Рисунок 8. Щотижнева динаміка позитивних проб на вірус SARS-CoV-2 у липні 2025 року – травні 2026 року

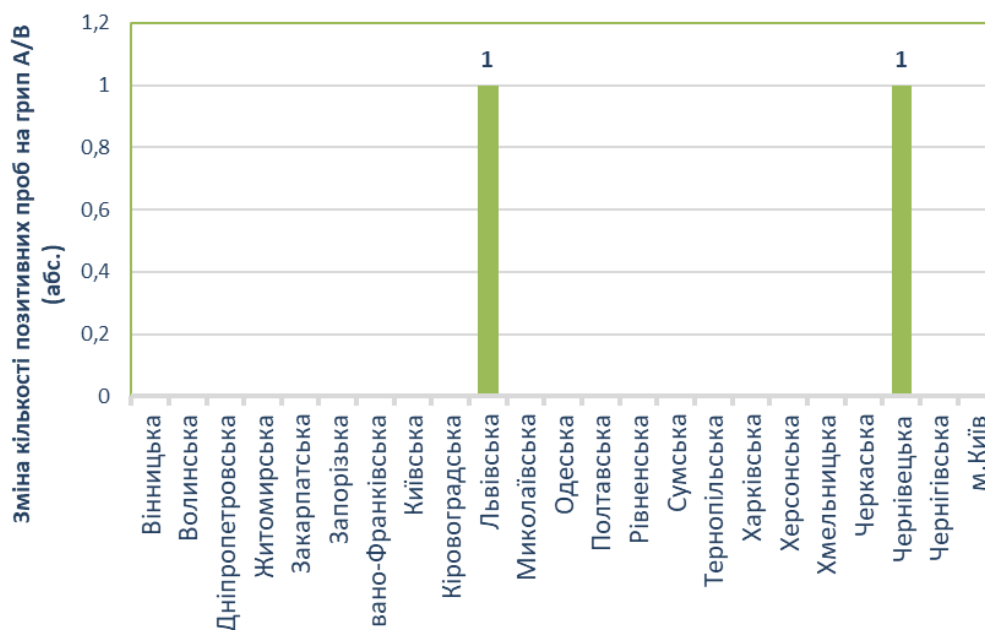


Рисунок 9. Динаміка позитивних проб на віруси грипу А/В у розрізі регіонів між травнем і квітнем 2026 року

За 5 місяців (січень-травень) 2026 року в Україні відібрано та досліджено 2237 проб стічної води на наявність вірусів SARS-CoV-2, грипу А/В. Динаміка результативності дослідження у розрізі регіонів наведена на рис. 10.

За результатами лабораторного аналізу позитивні проби на SARS-CoV-2 виявлено у 153 зразках, що становить 6,8% від загальної кількості досліджених проб, тоді як у 2084 пробах (93,2%) були негативні результати (концентрація РНК SARS-CoV-2 – «0»).

Водночас позитивні результати на віруси грипу А/В виявлено у 116 зразках, що становить 5,2% від загальної кількості досліджених проб, тоді як 2121 проба (94,8%) мали негативний результат.

Отримані результати свідчать про циркуляцію респіраторних вірусів серед населення та підтверджують ефективність використання епідеміологічного нагляду за стічними водами як додаткового інструменту для моніторингу інтенсивності поширення інфекційних хвороб, раннього виявлення змін епідемічної ситуації та своєчасного реагування на потенційні епідемічні загрози.

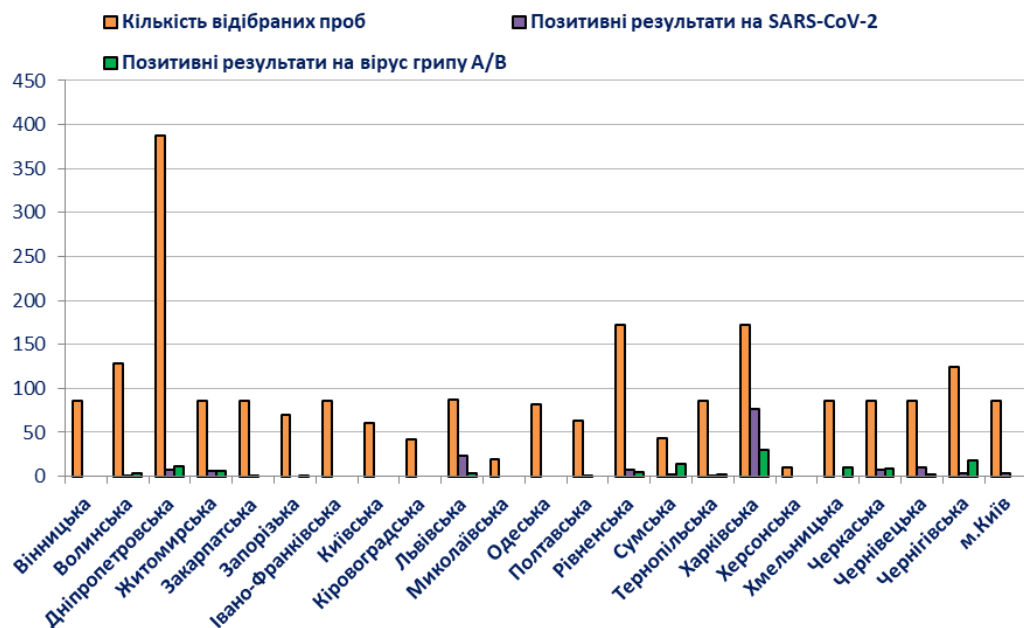


Рисунок 10. Динаміка загальної кількості проб та позитивних проб на віруси SARS-CoV-2, грипу А/В за січень-травень 2026 року у розрізі регіонів

У Таблиці 1 представлено результати дослідження проб стічних вод на наявність вірусів SARS-CoV-2 та грипу А/В у розрізі регіонів України за січень-травень 2026 року, включаючи кількість точок відбору, кількість досліджених проб та число позитивних результатів.

Таблиця 1. Результати аналізу проб стічних вод, Україна, січень-травень 2026 року

Області/місто	Кількість точок відбору	Кількість відібраних проб	Позитивні результати (абсолютна кількість) на:	
			SARS-CoV-2	віруси грипу А/В
Вінницька	2	86	0	0
Волинська	3	129	1	3
Дніпропетровська	9	387	8	12
Житомирська	2	86	6	6
Закарпатська	2	86	1	0
Запорізька	2	70	0	1
Івано-Франківська	2	86	0	0
Київська	3	61	0	0
Кіровоградська	2	42	0	0
Львівська	4	87	24	4
Миколаївська	1	20	0	0
Одеська	2	82	0	0
Полтавська	3	63	1	0
Рівненська	4	172	7	5
Сумська	1	43	2	14
Тернопільська	2	86	1	2

Харківська	4	172	76	30
Херсонська	1	10	0	0
Хмельницька	2	86	0	10
Черкаська	2	86	8	9
Чернівецька	2	86	10	2
Чернігівська	3	125	4	18
м. Київ	2	86	4	0
Україна, всього	60	2237	153	116

РЕЗУЛЬТАТИ ГЕНОМНОГО НАГЛЯДУ В ОБ'ЄКТАХ ДОВКІЛЛЯ

За травень 2026 року референс-лабораторією з діагностики ВІЛ/СНІДу, вірусних та особливо небезпечних патогенів ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України» проведено геномне секвенування 119 зразків стічної води. Отримані результати дали змогу оцінити спектр та інтенсивність циркуляції вірусних патогенів серед населення, а також виявити регіональні особливості поширення інфекційних агентів.

За результатами досліджень у зразках стічної води сумарно виявлено 239 патогенів. Найбільшу кількість знахідок зареєстровано у Чернігівській (52), Запорізькій (43), Тернопільській (36), Вінницькій (32) та Волинській (27) областях. Також патогени виявлялися у Дніпропетровській (19), Чернівецькій (14), Кіровоградській (5), Одеській (5), Миколаївській (4) та Херсонській (2) областях.

У структурі виявлених збудників переважали віруси, що спричиняють гострі кишкові інфекції. Найчастіше реєструвалися Astrovirus (101), Rotavirus A (79), Human adenovirus F (13), Rotavirus C (12), Norovirus GII (12), Mamastrovirus 8 (MAstV8) (11), JC polyomavirus (6), Aichivirus (2), BK polyomavirus (2) та SARS-CoV-2 (1).

Домінування астровірусів, ротавірусів та норовірусів свідчить про активну циркуляцію збудників кишкових вірусних інфекцій серед населення та підтверджує їх вагомий роль у формуванні епідемічного процесу. Виявлення зазначених патогенів у стічних водах може передувати зростанню зареєстрованої захворюваності та слугувати раннім індикатором епідемічного неблагополуччя.

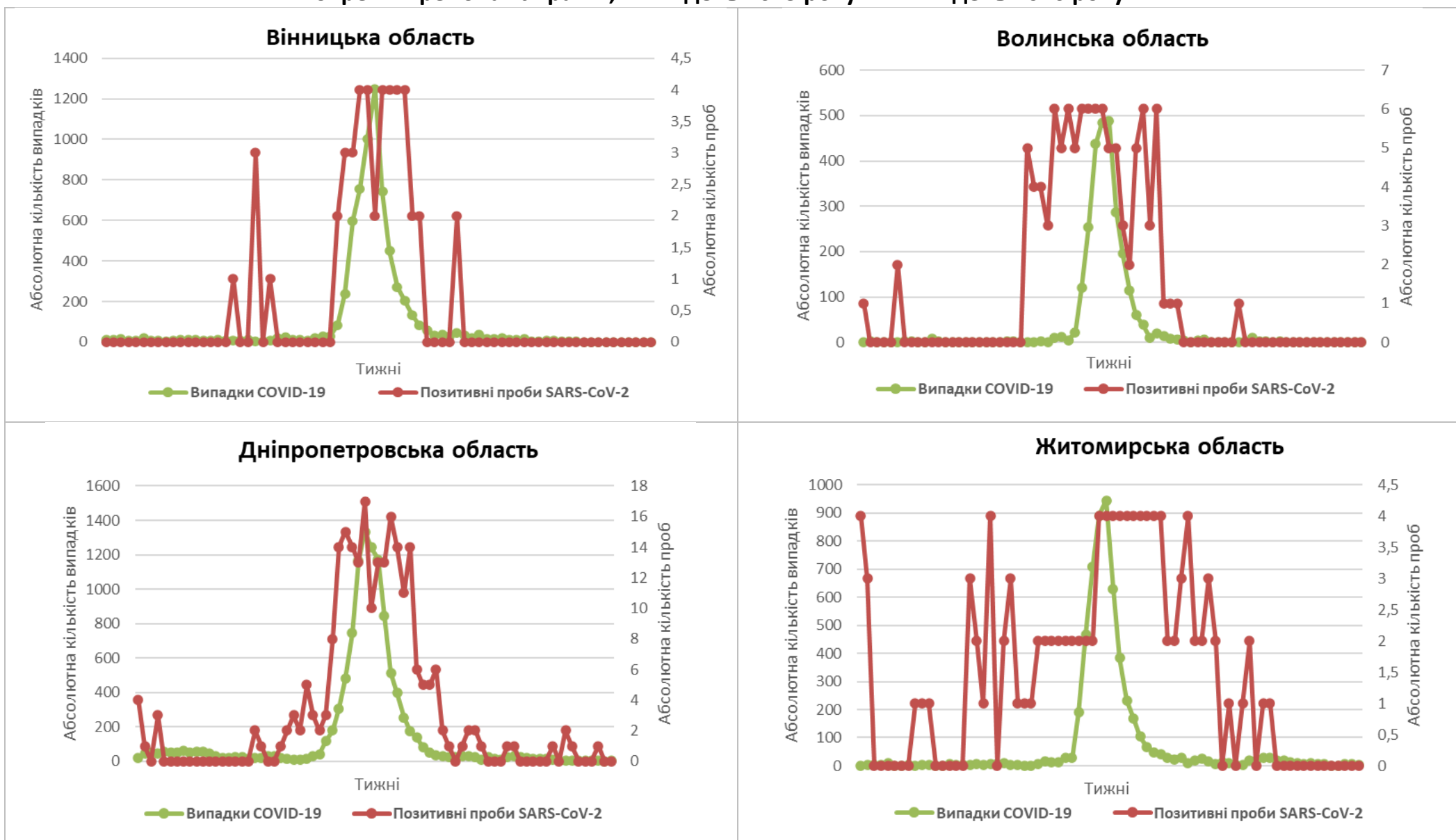


Таблиця 2. Розподіл виявлених вірусів у зразках стічних вод по регіонах України, 01.09.2024 - 01.06.2026

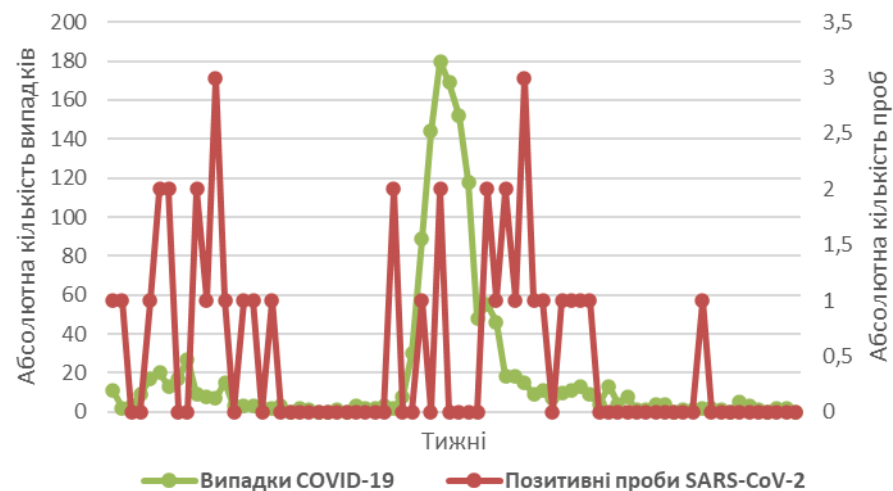
Область, місто	Кількість зразків	Кількість виявлених штамів	з них за окремими вірусами																	
			Adenovirus (B1, E4, F)	Aichivirus	Astrovirus	Chikungunya	Coxsackievirus	Seasonal CoV	Influenza A	Influenza B	Metapneumo-virus	Norovirus (GII, GIV)	Parechovirus	Polyomavirus (BK, JC, 6, 7, Merkel cell isolate B17b)	Poliovirus 1	Rotavirus (A, C)	RSV (A, B)	Salivirus	Sapovirus	SARS-CoV-2
Вінницька	86	248	11	11	70			4	3	2		10		42		59		14		22
Волинська	53	121	10	5	42		3		1			7		29	1	17		2		4
Дніпропетровська	69	186	13	4	59				4	1		4		39		40			1	21
Житомирська	140	307	23	2	105				3			20		72		57				25
Закарпатська	9	17		1	1				1			1		10						3
Запорізька	49	137	4		38				2	1		6		35		43				8
Ів.-Франківська	15	20			10									2		4	1			3
Київська	41	139	16	7	39							5		44		27				1
Кіровоградська	38	99	1	1	35		1		4			4		25		10		2		16
Львівська	48	86		6	22	1	1		12					7	1	8				28
Миколаївська	29	74	6	1	27				1			3		8		15				13
Одеська	14	38	1		13				3					2		11				8
Полтавська	36	110	9	2	31				8			11		8		31		4		6
Рівненська	41	127	5	2	28		1					7		41		23	2	4		14
Сумська	7	21	3		7				1			1		2		5				2
Тернопільська	121	320	11	10	115		2	1	9		2	15		101		34	3	1	2	14
Харківська	42	122	7	2	36	1	2		13	2		5		17		21				16
Херсонська	8	16		1	3				2					3		4				3

Хмельницька	28	101	14	2	25	1			7			5		31		1		1		14
Черкаська	94	261	14	8	82		3	8	18	4		8		36		54		5	3	18
Чернівецька	44	123	3	4	26				3	5				21		29	11	5		16
Чернігівська	130	306	3	6	93				7			21	1	68	1	96			1	9
м. Київ	56	184	13	3	50	1			11			13		35		37				21
Україна, всього	1198	3163	167	78	957	4	13	13	113	15	2	146	1	678	3	626	17	38	7	285

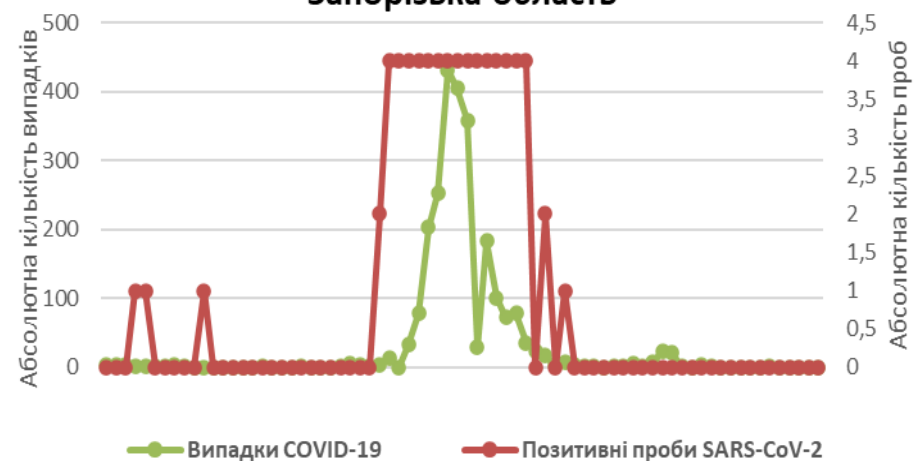
Щотижнева динаміка реєстрації випадків COVID-19 та виявлення SARS-CoV-2 за результатами досліджень проб стічних вод в окремих регіонах України, 1 тиждень 2025 року - 22 тиждень 2026 року



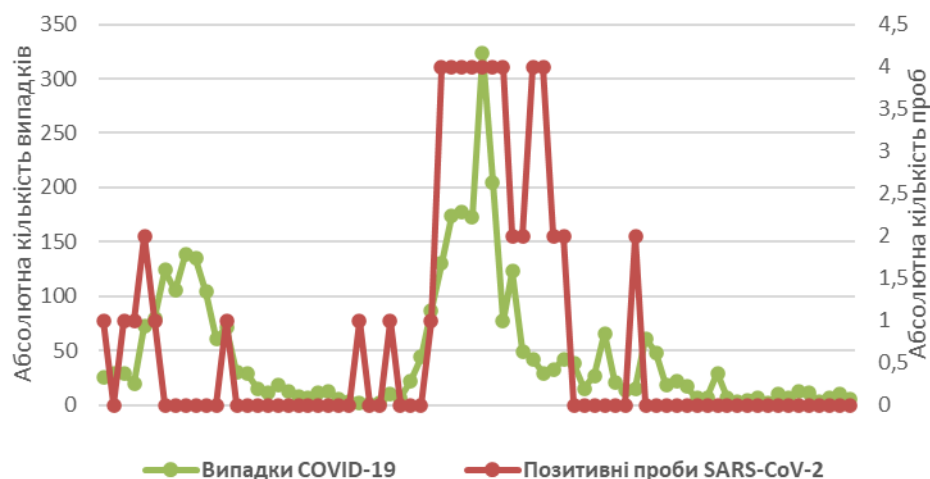
Закарпатська область



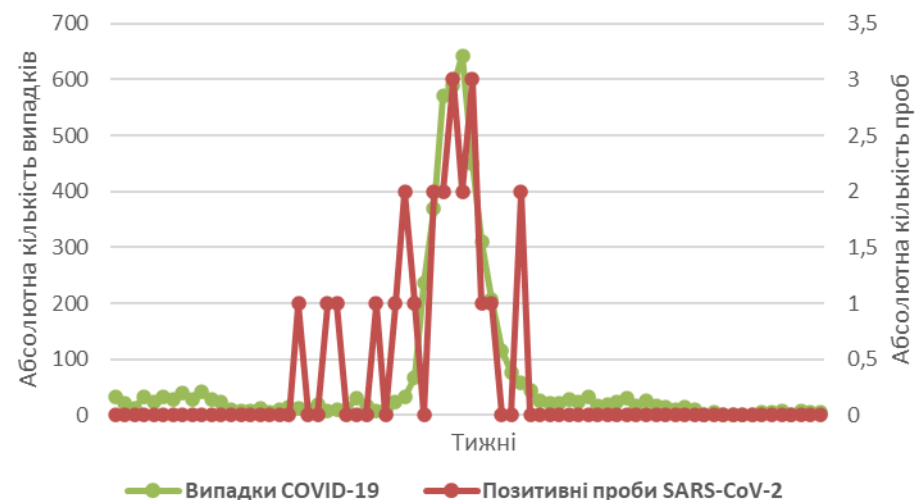
Запорізька область

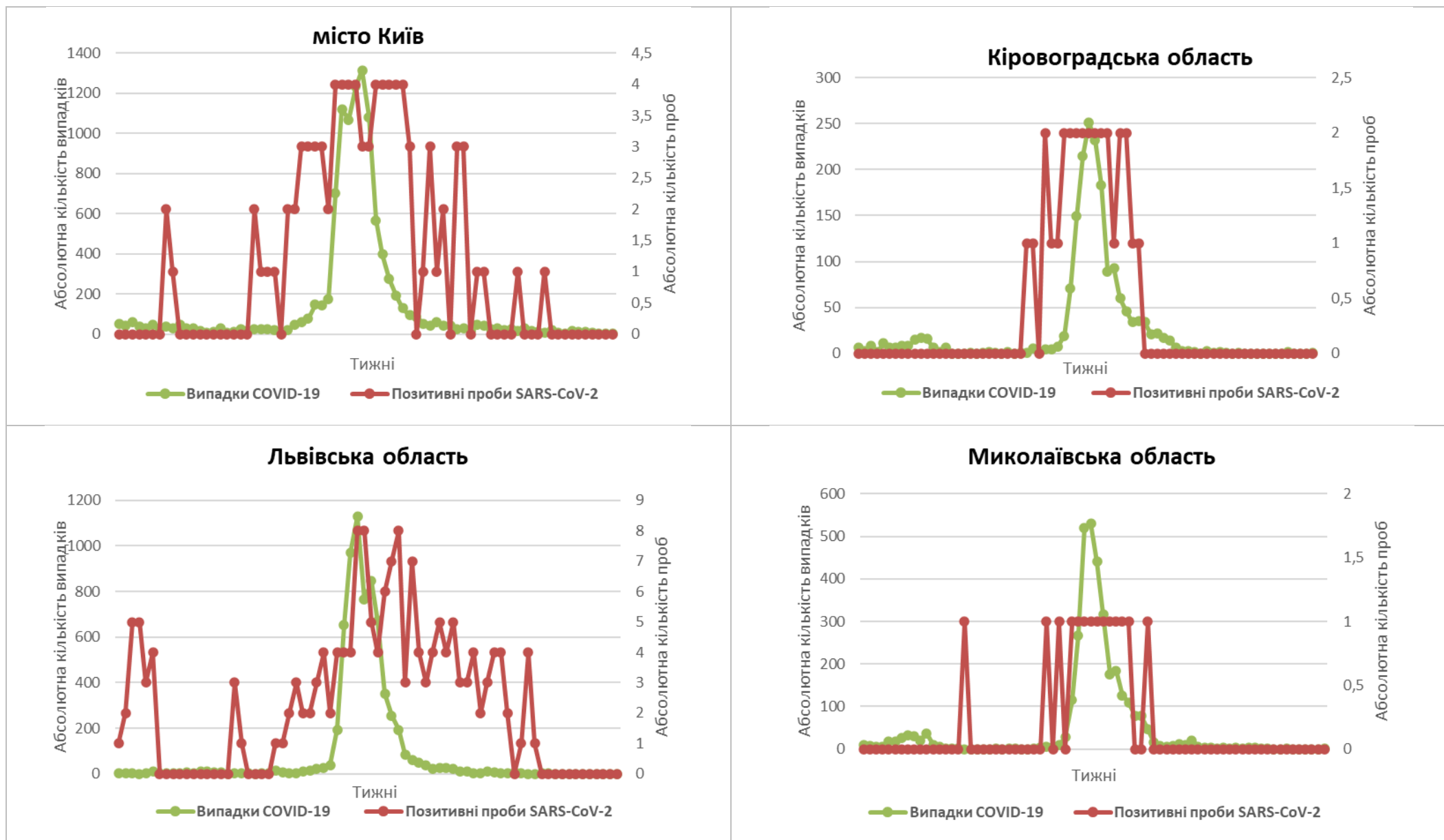


Івано-Франківська область

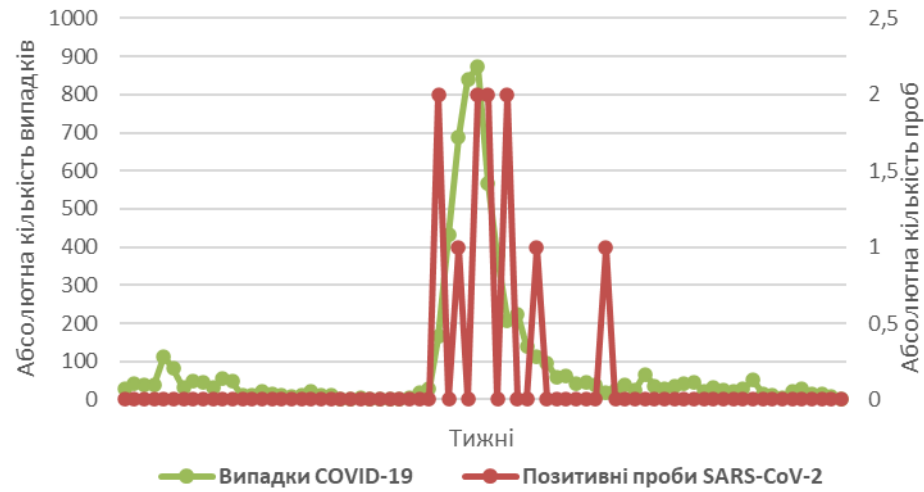


Київська область

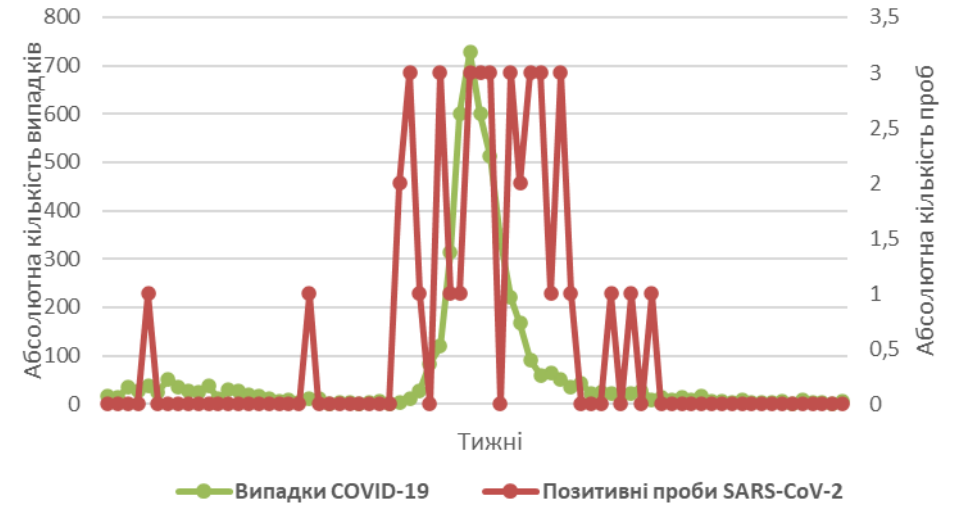




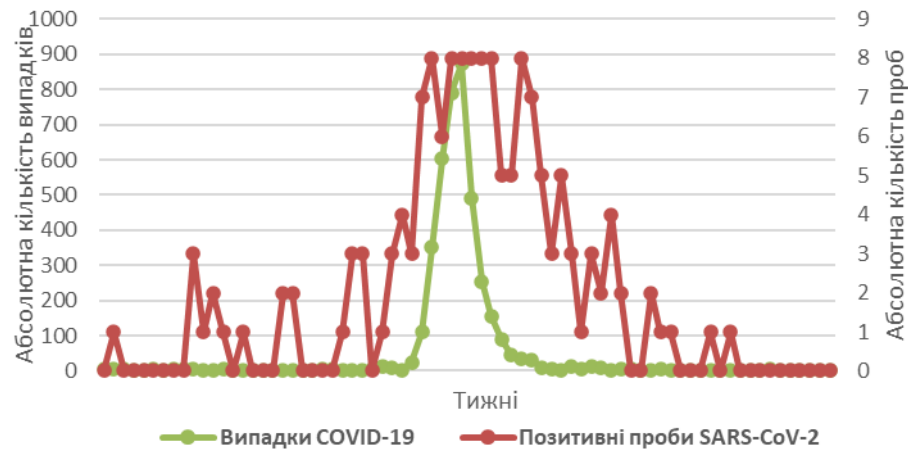
Одеська область



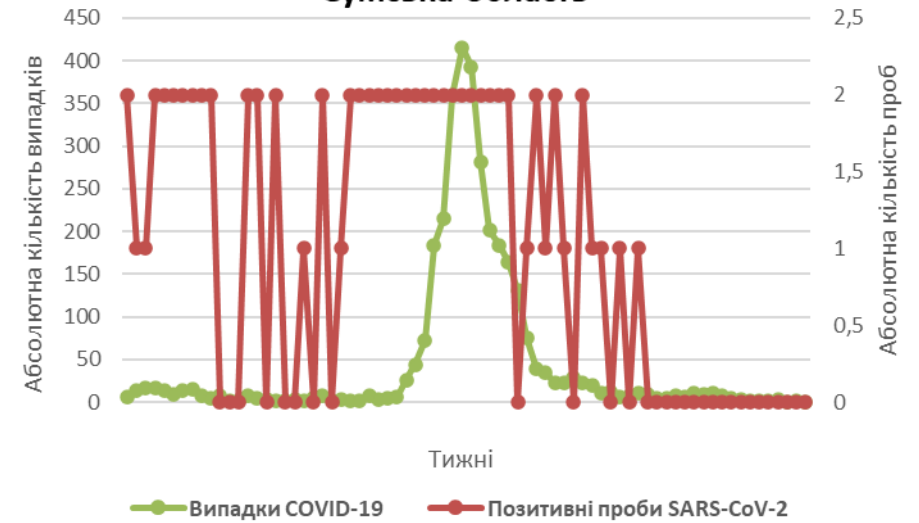
Полтавська область



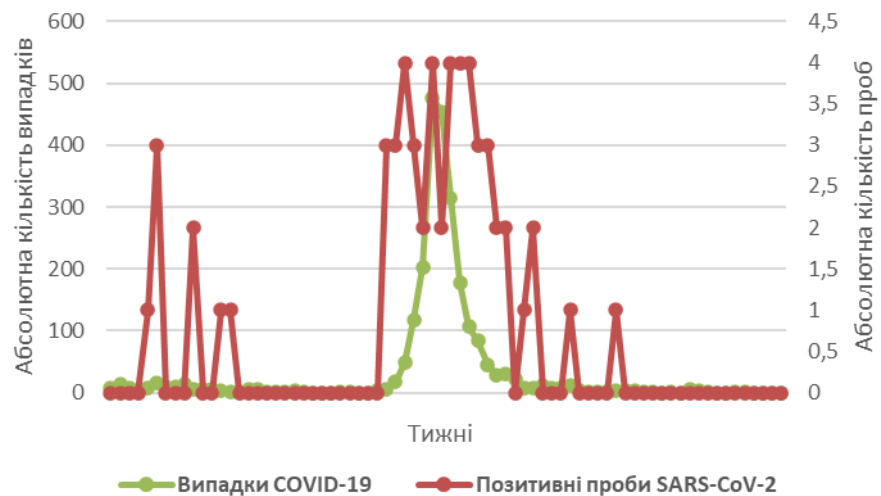
Рівненська область



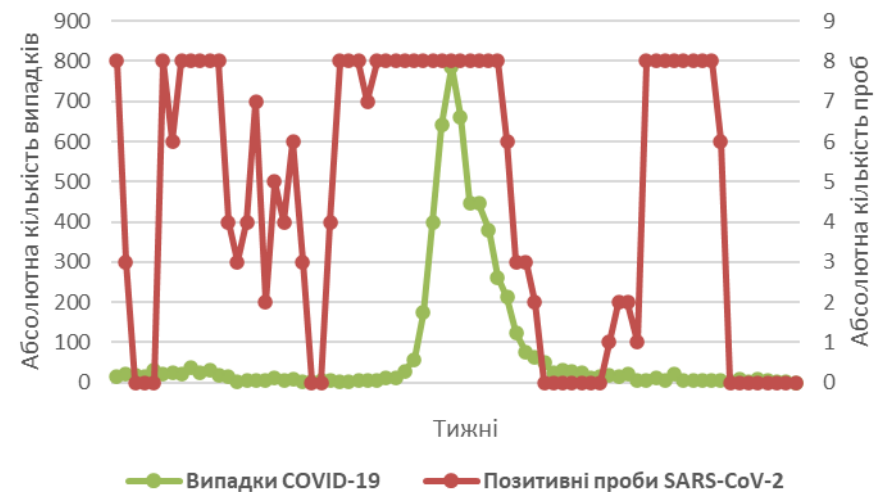
Сумська область



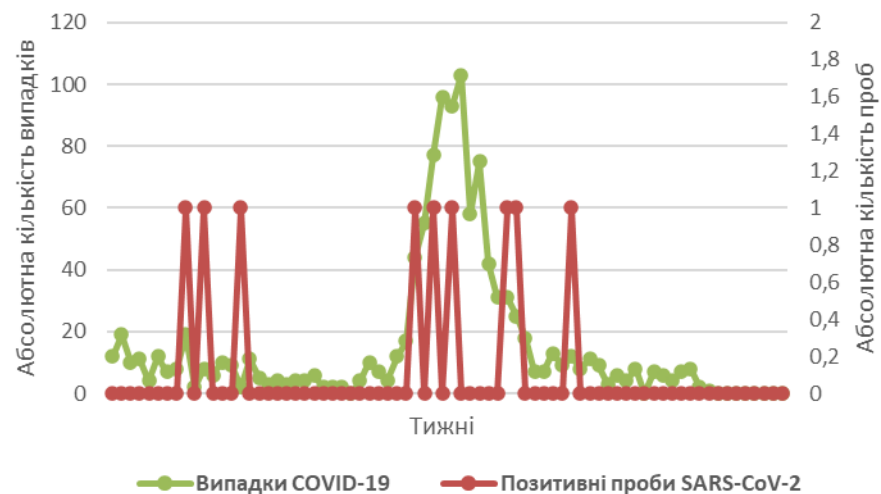
Тернопільська область



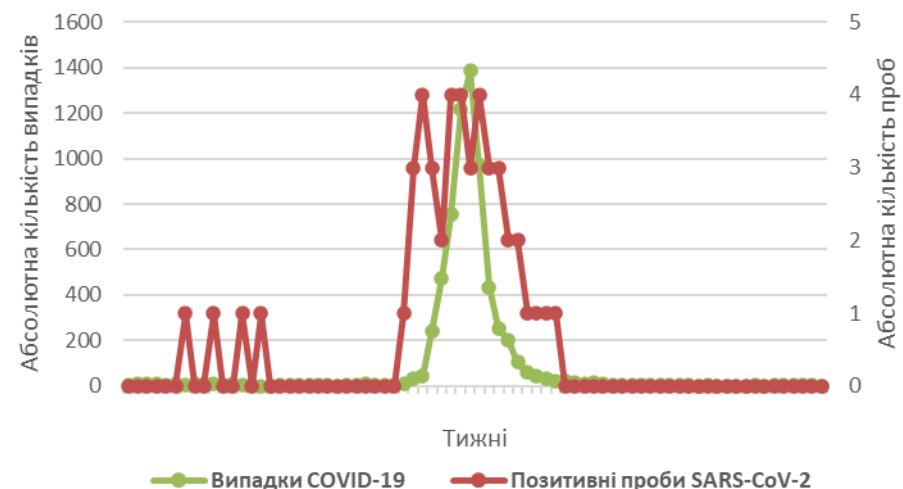
Харківська область



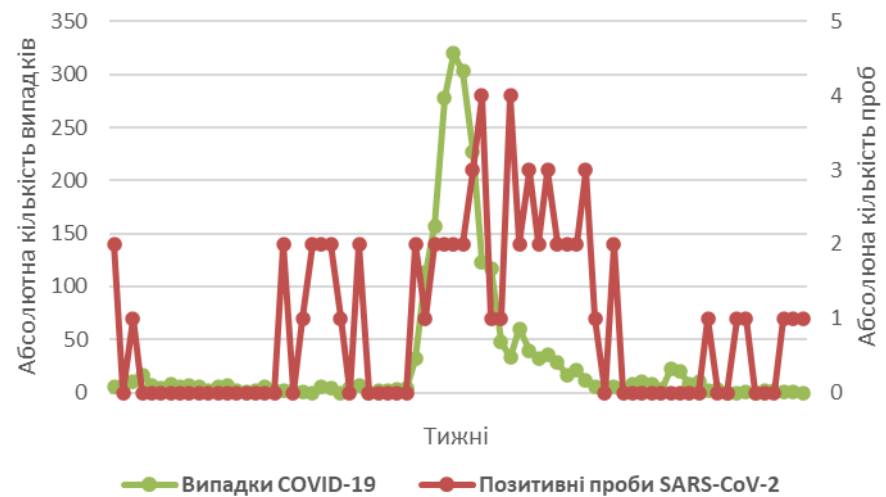
Херсонська область



Хмельницька область



Черкаська область



**Щотижнева динаміка концентрації вірусу SARS-CoV-2 (середня) у стічних водах в окремих регіонах України,
27 тиждень 2025 року – 22 тиждень 2026 року**

